

MEMBRUM III.

De Actionibus ex Conventione expressa & quidem simplici, oriundis.

§. I.

Huc usque de Actionibus, quæ ex facto naturali vel æquitate originem ducunt, actum est: Sequuntur jam illæ, quæ ex facto mutua conventionione declarato descendunt; seu quæ pro fundamento habent expressam partium conventionem: Conventiones vero illæ vel in terminis pacti subsistunt, vel transcunt in contractum specialem, eundemque iterum aut nominatum, aut innominatum. Illæ ulterius aut ex nudo pacto dependent, vel ex non nudo seu vestito.

Ex qua conventionione nascatur actio?

§. II. Pactum nudum Jure Naturæ quidem obligationem & actionem producere expeditum puto: cum enim Jus Naturæ ad efficacem obligationem nihil amplius exigat, quam potestatem de re disponendi, voluntatem, quæ supponit intellectum, & actualem consensum se vel rem suam obligandi, sine dubio quoque effectum hujus obligationis adesse voluit; scilicet ut ex illa conventionione daretur alteri jus compellendi alterum ad fidem pacti servandam, cum grave sit, datam fidem fallere, *L. 1. pr. ff. de Pactis. L. 1. pr. ff. de Constitut. pecunia.* Jus Romanum vero ex pacto actionem denegavit, non quasi prohibeat pactum servare, sed quod actionem ad compellendum alterum eapropter non esse dandam existimaverit, cum imputare sibi debeat actor, quod solenni illo paciscendi & contrahendi more per stipulationem usus non sit, qui Legibus Reipublicæ præscriptus. Quod si ergo quis sponte solverit, hoc Juri nostro non repugnat, sed & eo usque approbatur, ut repetitionem solventi deneget, & ita possidentem exceptione pacti securum reddat, *L. 16. §. 4. ff. de Fidejuss.* Imo & compensationi hic locum faciat. *L. 6. ff. de Compensat.*

De actione ex pacto nudo.

Hodie habet vim stipulationis.

§. III. Moribus nostris major pactorum validitas est; quia unanimiter fere censent Doctores, quod hodie ex omni pacto deliberato inito valida detur actio; *Mev. part. 5. decis. 408.* & quod habeat vim stipulationis, *Carpz. part. 2. Const. 19. defm. 17. n. 8.* modo in persona pacifcente non adsit defectus, seu inhabilitas ad obligationem civilem ineundam; nam qui contrahere aut stipulari nequit, ille nec pacifcendo se obligare firmiter poterit. An vero illa obligatio tantum ex moribus, vel an etiam fundamentum habeat ex Jure Canonico, non conveniunt Doctores: Mihi affirmativa verior videtur; nam in *Cap. I. X. de Pactis* non agitur de exceptione, sed petitione ex præcedente facto instituta: & licet non ordinaria actio ibi concedatur, sed magis imploratio officii Judicis Ecclesiastici, attamen dum & hæc conceditur, jus petendi ex pacto superesse asseritur. *vid. Usus modern. ff. tit. de Pactis, §. 2. Add. Gonzalez Tellez in Comment. ad d. c. 1. X. de pact.*

Qualis actio ex pacto detur?

§. IV. Qualis autem ex pacto hodie nascatur actio, in obscuro esse nequit, si supponamus, consuetudinis eandem esse efficaciam, quam Legis: Unde sicut ex pacto Lege confirmato nascitur condictio ex lege, per *L. unic. ff. de Condict. ex Lege*: ita quoque ex pacto per consuetudinem probato dabitur Condictio ex moribus, *vid. Lauterbach. Conclusionum Forensium Exercit. 8. Tit. 6. th. 9. Conf. Usus Modern. ff. Tit. de Pactis §. 3.* Quod si vero Jure Canonico pactis vim agendi adscribamus, condictio ex Canone sibi locum vindicabit, quæ tamen pariter, sicuti condictio ex moribus, in effectu cum condictione ex lege coincidit; cum diurni mores legis effectum habeant, *L. 32. & 37. ff. de LL.*

Attendendum, an persona ad pacifcendum habilis?

§. V. Cum autem, prout in §. III. dictum, actori in judicio experturo probe attendendum sit, non tantum an pactum pro se habeat, sed an persona, cum qua pactum initum, pacifcendi facultate instructa; nam in hac si defectus adsit, frustra ex pacto in judicium vocatur; paucis, quorsum hic respiciendum actori, exponendum est, cum hoc in reliquis contractibus

De Act. Ex C.
 bus omnibus pari
 illatum est, ibi no
 quidem persona
 vel exis laboran
 casibus regularite
 ra Juris Civilis e
 L. 11. pr. ff. de pac
 §. VI. O
 mente capti, &
 nitaverit furor.
 cum ipsis gest
 de obl. & actio
 furioso inito
 dat, anno doc
 terralla habuisse
 tur, arg. L. 9. C. q
 & sic ex pacto e
 autem si desitua
 quod ex pacto a
 verum sit, eate
 rum actionem, t
 non ex consensu,
 nascatur, per L. j
 negot. gest.
 §. VII. Cu
 tem sapius inculca
 ff. quando dies le
 Oblig. Verum
 pona sua pupillo
 fructu illius pact
 inde alia prejudici
 tur, per L. 11. ff. de O. &
 ff. de condit. inst. lic
 habeat, d. L. 23. pr. e

bus omnibus pari ratione observandum sit. Ubi enim pactum illicitum est, ibi nec stipulatio subsistit, *L. 7. §. 16. ff. de pact.* Et quidem personæ, cum quibus pacta ineuntur, vel defectu iudicii, vel ætatis laborant, aut etiam lege pactio illa interdicta, quibus casibus regulariter nulla in iudicio valida nasci potest actio. Contra Juris Civilis enim regulas pacta conventa rata non habentur, *L. 18. pr. ff. de pact.*

§. VI. Ob defectum iudicii pacisci nequeunt furiosi, & De pacto mente capti, & hinc, etiam si sub specie inumbratæ quietis latitaverit furor, per *L. 18. §. 1. ff. de acquir. possess.* tamen quod cum ipsis gestum est, obligandi efficacia destituitur *L. 1. §. 12. ff. de obl. & action.* Quapropter actor videns sibi ex pacto cum furioso inito exceptionem furoris obtaturam, probe attendat, annon docere possit, furiosum tempore pacti dilucida intervalla habuisse: eo enim casu sine dubio valide obligatur, arg. *L. 9. C. qui testam. fac. poss.* Alciat. *Præsumpt. 18. limit. 2.* & sic ex pacto efficacem habebit actionem. Hac probatione autem si destituatur, actionem omittat, aut videat, annon hoc, quod ex pacto ad furiosum pervenit, in ejus utilitatem conversum sit, eatenus enim validam habebit negotiorum gestorum actionem, tam contra furiosum, quam infantem, cum hic non ex consensu, sed ex re, seu promota furiosi utilitate actio nascatur, per *L. furiosus 46. ff. de O. & A. L. 3. §. 5. & 6. ff. de negot. gest.*

§. VII. Cum pupillo si pactum iniverit, jure nostro quidem sæpius inculcatum est, hunc naturaliter obligari, per *L. 25. cum pu- §. 1. ff. quando dies legat. ced. L. 1. in fin. ff. de novat. L. 127. ff. de pilla.* Verb. Oblig. Verum cum potestas disponendi de bonis & persona sua pupillo ob ætatem per Leges Reipubl. adempta, frustra ex illius pactis deducitur obligatio in foro valida, & inde in sui præjudicium ne quidem jure naturali obligari dicitur, per *L. 59. ff. de O. & A.* nec per naturam aliquid debet, *L. 47. ff. de condict. indeb.* licet ipse ex pacto suo alterum constrictum habeat, *d. L. 28. pr. vers. ex diverso. ff. de pact.* cum condi-

tionem suam meliorem reddere possit, *pr. Inst. de auctor. tutor.* ut sic claudicans pactum cum pupillo irritum reddatur, *L. 13. §. 29. ff. de act. emt. Molin. de J. & J. Tract. 2. Disp. 224. n. 32.* Quare si contra pupillum experturus, sine auctoritate tutoris pactum initum esse videat, nulla ipsi supererit actio, nisi pariter, ut de furioso antea dictum, docere possit, pupilli utilitatem illo pacto promotam, & sic ipsum locupletiozem factum esse; in tantum enim ex Rescripto D. Pii contra ipsum actio datur, *L. Pupillus 5.*

De Actio-pr. in fin. ff. de auctorit. tutor. L. 13. in fin. ff. de condict. indeb. Sed ne ex Requænam illa actio est, quam D. Pius concedit? Non nova hæc est, aut plane ab aliis separata, sed ex ipso principali negotio alias oriunda, quæ hoc casu utilis dicitur. Sic si pupillus ex commodato locupletior factus, dabitur utilis actio commodati, per *L. 3. pr. ff. commod.* quæ ibi D. Pio in specie adscribitur; quapropter si simplex pactum adesset, utilis condictio ex moribus daretur. Quamvis ergo Lauterbach. *in Comment. ad tit. ff. de pact.* existimet, illam actionem D. Pii non esse nativam, sed dativam, h. e. non ex ipso negotio cum pupillo gesto nasci, sed propter naturalem æquitatem a D. Pio datam esse; non tamen id congruit *d. L. 3. pr. ff. commod.* Pupillus enim potuisset contrahere, nisi lex restitisset; quatenus vero lex non resistit, sc. in quantum utilitas ejus promota, eatenus in ejus persona sustinetur contractus.

De pupillo, qui dolose contraxit. §. VIII. Porro attendat actor, annon ostendere possit, pupillum malitiose vel dolose circa contractum versatum esse, vid. *L. 3. C. Si min. se maj. esse dix.* Si enim naturaliter & civiliter ex illo pacto tenetur, ne ex dolo suo lucrum capiat, *L. 1. §. 15. ff. depof.* Annon vero hoc casu actione de dolo, aut ex principali contractu oriunda, agendum erit? Sane si pubertati proximus fuerit, & dolo quicquam commiserit, maxime si locupletior exinde factus, doli actionem institui posse constat, ex *L. 13. §. 1. ff. de dol. mal.* sicut & doli exceptio contra ipsum locum habet, *L. 4. §. 9. & 26. ff. de dol. mal. except.* Verum cum doli actio sit subsidiaria, quæ locum non invenit, nisi alio reme-

*Qualis
hoc casu*

De Act. Ex C
remedio deficiente,
an contractus bona
pillo, an stricti ju
doli contineat ille
pugari possit, L. 1
dolum actione or
actionem deposi
est, quod action
contractus stricti
tionis, non act
bitur, arg. L. 7
eadem hoc ca
§. IX
dum, an ille cur
nebit, quam de
um, L. 3. C. de in
nascitur quidem
restitutionis per
Quamvis & ipsa
cludat, L. 2. & fin
in integr. Qu. 22. n
ex illo contractu
cesserit, *Da. in tit.*
cessisset, quod ex
ni ex *Auth. Sacrame*
Verum cum hoc jur
ncha confirmato
§. X. Cum
viam, an pater ca
iponditur obliga
quidem ex facto illic
pecilli, an inuito ca
verit, eo cum respec
potest, L. 2. de Sta. M.

remedio deficiente, *L. 1. §. ff. de dol. mal.* hinc attendendum est, *detur a-*
 an contractus bonæ fidei sit ille, in quo dolum commisit pupillus? *actio?*
 an pupillus, an stricti juris? sin illud, cum sui natura præstationem
 doli contineat ille contractus, & hinc actione ex ipso contractu
 purgari possit, *L. 13. §. 4. ff. de act. emt.* etiam contra pupillum do-
 losum actione ordinaria ex contractu agendum, sicut hoc quoad
 actionem depositi, circa quod dolose pupillus versatus, certum
 est, quod actione depositi teneatur, *L. 1. §. 15. ff. de pos.* Si vero
 contractus stricti juris, & in hoc dolum commissus; E. G. stipula-
 tionis, non actio ex stipulatu, sed de dolo contra pupillum da-
 bitur, *arg. L. 7. §. 3. in fin. ff. de dol. mal.* Pacti vero & stipulationis
 eadem hoc casu ratio est.

§. IX. Cum minore si pactum initum sit, tunc attenden- *De pacto*
 dum, an ille curatorem habuerit, & eadem decisio in ipso obti- *cum mi-*
 nebit, quam de pupillo dedimus, ob ademptum de bonis arbitri- *nore.*
 um, *L. 3. C. de in integr. restit.* Si curatore destitutus contraxerit,
 nascitur quidem contra ipsum actio, sed lubrica, ob imminens
 restitutionis periculum, nisi læsionem docere non valeat.
 Quamvis & ipsa curatoris præsentia hanc restitutionem raro ex-
 cludat, *L. 2. & fin. C. si tut. vel curat. interven.* Sfort. Odd. *de Restit.*
in integr. Qu. 22. n. 2. Quare & hic simul attendendum, annon
 ex illo contractu locupletior factus, aut annon dolum ejus inter-
 cesserit, *Dd. in tit. C. si min. maj. se dix.* Quod si juramentum ac-
 cesisset, quod ex minori majorem facit, aliqui putant, condictioni
 ex *Auth. Sacramenta puberum C. Si advers. vendit.* locum fore.
 Verum cum hoc juramentum tantum confirmatorium sit, ex con-
 tractu confirmato dabitur actio ordinaria.

§. X. Cum filiofamil. si pactum initum sit, videat Ad- *De pacto*
 vocatus, an pater cum filiofamilias pactus sit, & nulla inter *cum filio-*
 ipsos nascitur obligatio vel actio, §. 4. *Inst. de inutil. stipul.* ne *familias.*
 quidem ex facto illicito, *L. 16. ff. de furt.* ergo ratio habenda
 peculii, an intuitu castrensis, vel quasi castrensis pactum ini-
 verit, eo enim respectu ut paterfamilias agere & conveniri
 potest, *L. 2. de SCro Maced. L. 4. ff. de judic.* Cum aliis autem

personis si pactus sit, nihil resistit actioni, per *L. 57. ff. de judic. & L. 39. ff. de O. & A.* modo ipsi pecunia non credatur, ob exceptionem SCti Macedon.

De obligatione prodigi.

§. XI. In prodigis nullum quidem naturale impedimentum est, quo minus se obligare, & ex obligatione conveniri possint. Cum autem ille rerum suarum furiosum faciat exitum, *L. 12. in fin. ff. de tut. & curat. dat.* inde ipsi, postquam prodigus declaratus per sententiam, omnis facultas contrahendi ablata, per *L. 18. ff. qui testam. fac. poss.* quæ interdictio bonorum ex sententia illa ipso jure fluit, etiamsi illius ibi non facta mentio, Hill. in *Don. Lib. 12. cap. 22. lit. T.* hinc postea nullam voluntatem in *L. 40. ff. de R. J.* nec quicquam in bonis suis amplius habere dicitur, *L. 10. ff. curat. furios.* Quapropter si actor docere non possit, pactum ante interdictionem bonorum initum esse, frustra actionem movebit, nisi versionem in rem ipsius docere possit juxta *L. furiosus 46. ff. de O. & A.* Verum an de dolo actio contra prodigum, si dolose contraxerit, locum habebit? Videbatur quod sic, per illa, quæ de pupillo antea dicta sunt §. VIII. Sed furioso, non pupillo comparandus est prodigus, per *d. L. 12. in fin. ff. de tut. & curat. dat.* & sic quantum ad facultatem obligandi bona, doli particeps non est, aut alioqui per dolosas suas circumventiones Interdicti judicialis effectum eluderet.

An actio doli?

De pacto cum Advocato.

§. XII. Ex Advocati pacto cum Cliente inito actionem non dari, si quotam litis concernat, ex *L. 6. §. 2. C. de postul. & L. 53. ff. de pact.* constat; ergo ipse Advocatus de honorario sibi prospecturus, prudens in eo sit, ne, si a petendo honorario removeri nolit, in casum victoriæ pactum concipiat; nec enim necessarium præcise est, ut quota litis promittatur, sed vitium in eo consistit, quod in casum victoriæ fiat promissio, quamvis palmarium ipsi indulgeant *Dd. L. 1. §. 12. ff. de extraordinar. cognit. L. 5. C. de postul. & ibi Dd. Conf. Carpz. Lib. 3. Resp. 1. Gail. L. 1. Obs. 44.*

De pactis

§. XIII. Cum autem conditiones plerumque accedant pa-

pactis, non nisi factis
fuiti posse actionem
de *L. 41. ff. de*

promissum; N
omino obligatus
L. 8. ff. de peric. &

cap. 9. num. 176.

existente. Idem

enim hic adit c

ante diei lapsu

procurat. *L. 46.*

§. XIV.

vel plane non,

fuiti, interim ve

inam redder

Facit ipsi recurfu

potest ad interpo

causam viderit J

illa de bonæ fide

diciis eundem r

Hering. de Fidejuss

tatis ratio in his

erit. Existimat t

hoc in stricti juris

is. Ergo in actio

actu oriunda ad

ne sententia exind

com: agit, & qu

com in *L. 38. ff. pro*

de: per extensitu

§. XV. Circa

sequenti eam contra

forum prolixa: Si

privatorum exema si

pactis, notum satis est, ante conditionis eventum nullam institui posse actionem, cum ne quidem obligatio adsit, *L. 213. ff. de V. S. L. 41. ff. de condit. & demonstr.* ad præstandum sc. id, quod promissum; Nam ad expectandum conditionis eventum omnino obligatus est, ut hinc pœnitendi licentia non supersit, *L. 8. ff. de peric. & commod. rei vend. Gœdd. de contrahend. stipul. cap. 9. num. 176.* Ergo actio non instituenda, nisi conditione existente. Idem quoque obtinet, si dies adjecta; quamvis enim hic adsit obligatio & actio; exactio tamen frustranea est, ante diei lapsum, *L. 44. pr. & §. 1. ff. de O. & A. L. 42. §. 2. ff. de procurat. L. 46. pr. ff. de V. O.*

§. XIV. Cum ergo actio ante conditionem existentem, vel plane non, vel ante diem venientem non cum effectu institui, interim vero bonis labi debitor, & ita futuram inanem reddere possit, quid remedii supererit Advocato? Patet ipsi recursus ad *L. In omnibus 41. ff. de judic.* scilicet agere potest ad interponendam cautionem, cujus petendæ si justam causam viderit Judex, deferre ipsi debet. Verum cum Lex illa de bonæ fidei judiciis tantum loquatur, in stricti juris judiciis eundem recursum ad Judicem concedere nolunt Dd. Hering. *de Fidejuss. cap. 3. n. 50. & seqq.* cum tamen eadem æquitatis ratio in his subsit, justa interpretatione extensio fieri poterit. Existimat tamen Petr. Barbof. ad *d. L. 41. ff. de judic. n. 28.* hoc in stricti juris judiciis fieri non *jure actionis*, sed *officio Judicis*. Ergo in actionibus bonæ fidei actio ordinaria ex illo contractu oriunda ad petendam cautionem foret instituenda; quæ sententia exinde defendi potest, quod *in d. L. 41.* expresse dicatur: *agat*, & quod *judicio societatis* eadem cautio peti posse dicatur *in L. 38. ff. pro soc.* ubi hoc ad reliquas actiones bonæ fidei pariter extenditur.

§. XV. Circa materiam quoque pactorum, & per consequens etiam contractuum, sollicitus sit actor, antequam ad forum profiliat: Si enim hæc ita comparata, ut commercio privatorum exemta sit, frustra ex pacto desuper inito expectatur.

*Pacta contra jus inita, obligationem non produ-
cunt.*

ritur actor. Huc pertinent omnia, quæ publicis Legibus interdita, & quidem non tantum illa, quæ juri publico derogant, de quibus in confesso est, quod Jus publicum privatorum pactis immutari nequeat, *L. Jus publicum 38. ff. de pact.* de quo pluribus vid. Paul. Galeratus *de Renunciat. Tom. 2. Renunc. 7.* Sed & reliqua, quæ ob justam rationem, etiam ob privatorum commodum, legibus prohibita; Omne enim illud nullum est, quicquid contra leges prohibitivas susceptum, *L. Non dubium 5. C. de LL.* Nam contra Juris Civilis regulas pacta conventa rata non habentur, *L. Contra 28. pr. ff. de pact.* adeo ut nec juramento confirmare possint, *L. 7. §. 16. ff. d. t.*

Pacta super negotio turpi invalida sunt.

§. XVI. Pertinent huc in specie pacta ad delinquendum invitantia, quæ reprobata, cum jura nostra malitiis non indulgeant, *L. in fundo 38. ff. de R. V.* Unde pacta turpem causam continentia non sunt observanda, *L. 27. §. 4. ff. de pact.* Frustraneum ergo pactum est, ne dolus futurus præstetur, *d. l. 27. §. 3.* aut ne furti adhuc committendi agatur, *d. l. 27. §. 4.* nec societas super re turpi inita obligatoria est, sed potius foeda dicitur, *L. 53. pro soc.* rerum enim inhonestarum nulla societas est, *L. 57. ff. eod.* Idem in mandato obtinet, quod si pro objecto rem turpem habeat, aut contra bonos mores sit, obligatorium non est, *§. 7. Inst. mandat. & L. 6. §. 3. ff. eod.* Ubi vero periculum ulterioris peccati cessat, ibi pactum non reprobatur, E. G. ne de dolo, vel furto jam commissio agatur. *L. 28. §. 3. ff. de pact.*

De pacto super re aliena.

§. XVII. De rebus etiam alienis quandoque pacta ineuntur, quæ si in præjudicium veri domini vergant, merito pro illicitis reputantur. Ubique ergo de dominio transferendo, aut jure reali constituendo non agitur, res aliena intervenire potest, sed ita, ut actio quidem inter paciscentes vel contrahentes nascatur, non tamen ut domino supervenienti præjudicetur, arg. *L. bona fides 31. ff. de pos. Conf. tot. Tit. Cod. de reb. alien. non alienand.* Quapropter nec commodatarius, nec depositarius, nec conductor exceptionem dominii deficientis

De Act. Ex
cientis opponere po
tori, post sui locis
na domino restitue
inducuntur contra
gunt. act. imo ex
corde doli compe
pact. Dn. Brunnen
tu. de pact. n. 6. in
§. XVIII.
ceptio compete
alterum stipula
inutil. stipulat.
d. t. vel stipula
poena adiecta.
lenius jure Rom
rum efficaciam re
sine dubio prisca
sum pro debito ag
ter alteri paciscen
Dec. 112. Cum alt
Romanum penitu
quæ diximus in U
dubium tollatur, c
expresse ratificet
paci statuunt, vid.
volentibus varios r
tuo concedatur.
§ XIX. Qua
super pacto litem
committant in rem
cta, ut eorum effect
tio ad testes extend
ceptio quarum. L. 25.
ctio ad peritiam non

cientis opponere potest commodanti, aut deponenti, aut locatori, prout suis locis ostendetur. De cætero si pactum de re aliena domino restituenda initum sit, ipsi domino utilem actionem inde acquiri constat ex *L. pen. C. ad exhibend. junct. l. 13. ff. de pignorat. act.* imo ex pacto tertii Jure quoque nostro si non pacti, certe doli competeat exceptio, per *L. 25. §. fin. & L. 26. ff. de pact. Dn. Brunnem. Comment. ad d. L. 25. n. 2. Hahn. ad Wesenbec. tit. de pact. n. 6. in med.*

§. XVIII. Sed an ex pacto alterius alteri actio vel ex-*De actio-*ceptio competere possit, pariter attendendum? Sane alteri *ne ex pa-*alterum stipulari non posse expeditum est, per §. *Alteri 18. Inst. de eto alte-**inutil. stipulat.* nisi vel vinculum potestatis concurrat, §. 4. *Inst. rius.*
d. t. vel stipulantis hoc fieri intersit, §. 19. *Inst. d. t.* vel demum pœna adjecta. Verum hoc pertinere puto ad stipulationum solennia jure Romano excogitata: Si enim ad simplicem pactorum efficaciam respiciamus, quam ex Jure Gent. habent, & quam sine dubio prisca Germanorum fides approbavit, omne promissum pro debito agnoscens, nihil obstare videtur, quo minus alter alteri paciscendo obligationem acquirere valeat, *Mev. P. 4. Dec. 112.* Cum alterius conditionem meliorem reddere nec Jus Romanum penitus improbet, *L. solvendo 39. ff. de negot. gest.* Vid. quæ diximus *in Usu Mod. ff. ad tit. pact. §. XII.* quamvis, ut hoc dubium tollatur, optimum consilium sit, si tertius pactum hoc expresse ratificet: Ita enim utilem actionem ipsi competere non pauci statuunt, vid. *Carpz. P. 2. Const. 29. def. 20. n. 18.* ubi in præcedentibus varios recenset casus, quibus alteri ex facto alterius actio concedatur.

§. XIX. Qua occasione quoque observandum erit illi, *De pactis* qui ex pacto litem suscepturus, an verba pacti in personam *in rem &* concepta, an in rem? Quædam enim ita ad personam restri- *in perso-*cta, ut illorum effectus extincta persona expiret, nec obliga- *nam con-*tio ad heredes extendatur, nec fidejussoribus etiam inde excep- *ceptis.*tio quærat, *L. 25. §. 1. & 2. ff. de pact.* quod si hæc restrictio ad personam non appareat, ad heredes obligatio transit,

etiam si eorum mentio non facta, *L. tale pactum 40. ff. de pact. L. Veteris 13. C. de contrab. stipul.* Proderit ergo etiam fidejussoribus, *§. fin. Inst. de replicat. L. 21. §. fin. ff. de pact.* si horum pactum non mox proderit principali debitori, *L. 23. ff. d. r.* nisi manifeste debitoris personam comprehenderit; tunc enim doli exceptionem debitori competere constat ex *L. 25. in fin. ff. de pact.*

De actione ex pacto antecessoris.

§. XX. Sed quid de singularibus successoribus dicendum, numne & his ex pacto antecessorum agendi & excipiendi facultas competet? Et breviter asserendum puto: Quotiescunque pactum paciscenti alias vel plane inutile futurum, vel parum profuturum, si non & singulari successori competat, toties ejus effectus merito ad hunc extendendus. Sic itaque venditoris pactum emtori prodest, *L. 17. §. 5. ff. de pact.* quia alioqui de evictione conveniretur venditor. Ob quam causam etiam exceptiones venditoris profunt emtori. *L. 28. C. de eviction. L. 4. §. De autoris ff. de dol. mal. except.* Conf. omnino *Strauch. Dissert. 12. ad Jus Justin. th. 5.* Sed hoc admittendum puto quoad exceptionem, non quoad actionem, ad quam cessione opus foret.

De pactis successoribus.

§. XXI. Ad pacta Legibus interdicta pertinent etiam illa, quæ de viventis hereditate concepta; hæc enim turpia censentur & plena tristissimi eventus, *L. 15. §. fin. C. de pact.* Verum cum & hæc pacta Germaniæ moribus probata, in specie autem inter Illustres pacta *Confraternitatis & Ganerbinatus*; inter privatos vero pacta *unionis prolium*; & inter conjuges pacta *successoria* mutua ubivis recepta, nullum superest dubium, non amplius obligandi efficacia hujus generis pacta destitui, sed illam actionem, quæ ex aliis pactis moribus Germaniæ competit, etiam ex his locum sibi vindicare; de quo prolixè actum est in *Tract. de Success. ab intest. dissert. 8.* De cætero etiam petitionem hereditatis ex his pactis nasci, adductum est inferius *Secl. 2. membr. 3. §. 24.*

De pacto tacito.

§. XXII. Hactenus de expresso pacto, quod si pro Actore non

De Act. Ex C
non adis, videat, at
derivare possit; No
sam conventionem
dici potest pactum
se præsumpra co
trahunt, de qu
tamen quædam pa
exemplum occur
chirographum re
cum hoc pactum
pertinet, sed ex
tori, vid. Bach
vis. pactor. n. 4. C.
§. XVIII. Q
Instrumento plu
obligatio uni red
tra reliquos eode
Menoch. Lib. 3. P
Quod alii tunc a
chirographum, pa
hoic pauperi dona
nius Tr. de pact. cap
§. iii. de solution. v
bachio in Dissp. de
chirographi Jure h
tionem, non novu
tali asserendum; s
non cui redditum c
sancti, quod defen
in fine de pact. quæ
aliis eorum plan
ratione ipsorum adest
aut dicendum, reliqu
chirographum, tonata

non adsit, videat, annon ex tacito quodam pacto Jus agendi derivare possit; Non enim exempla desunt, ubi citra expressam conventionem, concurrente tamen utriusque facto, induci potest pactum. Et quidem tacitæ ejusmodi pactiones seu præsumptæ conventiones plerumque in quasi contractus transeunt, de quibus speciatim agendum inferius. Dantur tamen quædam pacta præsumpta, ab illis plane diversa. Solenne exemplum occurrit in L. 2. §. 1. ff. de pact. ubi creditor debitori chirographum reddens, ei debitum remisisse censetur. Verum cum hoc pactum liberatorium tantum sit, ideo ad actiones non pertinet, sed exceptionem taciti pacti remissorii tribuit debitori, vid. Bachov. ad Lib. 2. ff. tit. de pact. cap. 2. de secunda divis. pactor. n. 4. Costal. ad l. 2. ff. de pact. n. 17.

§. XXIII. Quia vero casus contingere potest, ubi in uno Instrumento plures se obligarunt, quæri a Dd. solet, an obligatio uni reddita, ille jus agendi inde consequatur contra reliquos eodem instrumento obligatos? Et affirmat hoc Menoch. Lib. 3. Præf. 140. n. 6. Busius ad d. L. 2. ff. de pact. n. 7. Quod alii tunc admittunt, si ille ex debitoribus, cui redditur chirographum, pauper sit, & creditor dives, quod sic creditor huic pauperi donasse videatur actiones contra reliquos. Vinnius Tr. de pact. cap. 12. n. 13. in fin. Trentacinqu. Lib. 3. Var. Resol. tit. de solution. resol. 17. n. 2. quæ sententia displicet Lauterbachio in Disp. de Tacito pacto remissor. §. 63. cum illa redditio chirographi Jure nostro tantum sit medium tollendi obligationem, non novum jus transferendi, & hinc tacente lege nihil asserendum; sed vel statuendum erit, tantum illi debitori, cui redditum chirographum, suam debiti partem remisissam esse, quod defendit Dn. Brunnemann. in Comment. ad L. 2. in fin. ff. de pact. quæ sententia ex eo probabilis est, quia cum aliis creditoribus plane nihil gestum, ideoque nullum factum ratione ipsorum adest, ex quo remissio debiti colligi valeat. Aut dicendum, reliquas debiti partes etiam illi, cui datum chirographum, donatas esse, quod inde præsumendum, quia

nullum fundamentum actionis contra ipsos retinuit, nec tamen etiam ipsis quicquam remisit, dum tam tacita, quam expressa voluntatis declaratio quoad reliquos deficit. Ergo vi donationis ipsius chirographi, etiam actiones chirographo contentas in accipientem translatas esse, censeo, cum & legato chirographo legetur debitum, *L. 44. §. 5. ff. de legat. 1.*

*Pacta vestiantur
(1) Legis assistentia.*

§. XXIV. Sequuntur jam Pacta non nuda, quæ vulgo vestita vocantur, eapropter, quod extrinsecus adminiculum recipiant, vi cuius civilem obligationem producere possint. Et hoc adminiculum habent vel 1. ex expressa Legis assistentia, pacto tali vim actionem producendi concedentis, ob quod etiam *legitimum* vocatur hoc pactum, per *L. 6. ff. de Pactis.* Unde & actio inde resultans, vocatur *Condictio ex Lege* per *L. un. ff. de Condict. ex lege.* Cum vero ejusmodi conditiones ex lege ex specialibus textibus dependant, utile erit, singulos textus adduxisse, ex quibus illa conditio institui possit.

Huc pertinet donatio.

§. XXV. Prima species legitimi pacti est DONATIO. Hac enim contractuum numero hucusque adscripta non est, sed remansit pactum, cui confirmando olim necessum habebant stipulationem adhibere, quo postea actione ex stipulatu rem donatam petere possent: Postquam vero speciali lege necessitas donatori imposita, ut tradat illud, quod donando promisit, per *L. Si quis argentum 35. §. 5. C. de Donat.* non opus est amplius stipulationem adhibere, sed ex ipsa hac Lege actio patebit. Cum vero non exprimat ibi, qua actione res donata petenda sit, admittenda erit conditio ex *d. L. 35.* Absurdum itaque foret, hic *actionem donati* fingere velle, nunquam enim ex nomine pacti denominatur actio.

De actione ex donatione propter nuptias.

§. XXVI. E contrario singulare quidpiam occurrit in donatione propter nuptias, quam vulgatus interpres *sponsalitiæ largitatem* appellavit in *Nov. 119. c. 1.* cum tamen græcus textus expresse de donatione propter nuptias agat, & illud quoque verba dictæ Novellæ evincant, quod sermo sit de donatione, quæ fit propter dotem, & ad æqualitatem dotis: Hac vero

vero donatio propter
numero pactorum
tratum nominat
vero inde detur a
prehenditur, & f
ditionem ex ad
mero ipsam ad
nominati action
appellanda erit
nemo Doctoru
expreserit;
novi contract
fica actio. Et
teritico, ex quo
enim & hic a qu
jure Emphyteutic
numero adscript
minanda actio.

§. XXVII.

personalis ex no
contra maritum
missorem, ad pr
secura esse valeat
acceptatione, ad
nem sufficit, nec
vel non, per d.
uxori consultur
hypothecam ipsi
vulatio ipsi maj
potestante m
per L. 2. C. de jur. dot
te nuptias donatione
nio desiderium n.
luto matrimonio in

vero donatio propter nuptias est. Cæterum illa ipsa donatio numero pactorum legitimorum exempta, & in ordinem contractuum nominatorum expresse relata, per *d. Nov. 119*. Qualis vero inde detur actio, a Doctoribus vix unquam tactum deprehenditur, & forte hic quoque recurrerent plerique ad conditionem ex *alleg. Nov.* Verum cum ibi contractuum numero ipsam adscripserit Imperator, contractus vero omnes nominati actionem sui nominis producant, etiam hoc casu appellanda erit *actio donati propter nuptias*, quamvis forte nemo Doctorum adsit, qui hanc actionis speciem hucusque expresserit; exprimi tamen ita debebat, cum absurda foret novi contractus constitutio, si non exinde nasceretur specifica actio. Exemplum simile occurrit in contractu emphyteutico, ex quo actio emphyteuticaria concedenda est. Male enim & hic a quibusdam recurritur ad conditionem *L. 2. C. de Jure Emphyteutic.* Ibi enim non pactis legitimis, sed contractuum numero adscripta emphyteusis, ergo & ab hoc contractu denominanda actio.

§. XXVII. Est itaque actio donati propter nuptias actio *Ex Don.* personalis ex novo hoc contractu oriunda, quæ datur uxori *p. N. da-* contra maritum, vel alium donationis propter nuptias pro- *tur actio* missorem, ad præstandum hoc, quod promisit, quo de dote *persona-* secuta esse valeat. Sola ergo promissio, non tamen exclusi- *lis.* acceptatione, ad contractum hunc & producendam actionem sufficit, nec attenditur, an ad acta publica hoc relatum sit vel non, per *d. Nov. 119. cap. 1.* Sed plenius adhuc Jura no- *Et realis.* stra uxori consultum voluerunt, dum hujus donationis intuitu hypothecam ipsi concesserunt, per *Nov. 61. cap. 1.* imo & rei vindicatio ipsi majoris securitatis causa indulta, qua uti etiam poterit constante matrimonio, si maritus ad inopiam vergat, per *L. 29. C. de jur. dot. & Nov. 79. cap. 6. §. 1.* ibi: *cum etiam ante nuptiales donationes res vindicare etiam constante matrimonio dederimus ei.* Quam vindicationem multo magis soluto matrimonio instituere potest, supposito scilicet casu, certas

res ob donationem propter nuptias obligatas fuisse *d. Nov. 61. cap. 1. §. 1. & Auth. Permissa. C. de donat. propter nupt.* Quod si vero dotem salvam habeat uxor, illam tantum partem donationis vindicabit, quæ vi pactorum dotalium lucro uxoris relicta: Quamvis ad hanc partem petendam etiam ex pactis dotalibus actio institui possit.

*De actio-
ne adre-
vocan-
dam do-
natio-
nem.*

§. XXVIII. Antequam vero donationes inter vivos dimittam, observandum est, sæpius de revocandis illis controversiam in iudicium deduci, ubi pariter sciendum, donationem revocari, vel quod lædat aliorum legitimam, vel quod ingratum se reddiderit donatarius, vel modum donationi adjectum non impleverit. Primo casu intra quinquennium querela inofficiosa donationis competit ad revocandam donationem, quatenus illa legitimam actoris lædit, de qua actum

*De actio-
ne ingra-
ti.*

est *Secl. 2. Membr. 3. §. 26.* Secundo casu si donatarius vel infamam, vel bona, vel vitam donatoris quid molitus fuerit, tota revocatur donatio, & quidem conditione *ex L. fin. C. de revocand. donat.* Quamvis alii hanc in specie ACTIONEM INGRATI dicant. Coll. Argentorat. *ad Tit. de Donat. th. 24.* verum hæc in jure nostro non ad impugnandam donationem, sed ad revocandum libertum in servitutem prodita, *L. 3. C. de libert. & eor. lib.* Tertio casu conditionem causa data, causa non secuta competere colligunt *ex L. 1. C. de donat. sub. mod.* imo si modus ille in præstatione alimentorum consistat, etiam rei donatæ vindicationem competere, *ex d. L. 1. C. de donat. sub. mod.* colligunt Dd. Cardin. Mantica. *de tacit. & ambig. convent. Lib. 13. cap. 44. num. 5.* quæ actio in hoc utilior est, quod etiam contra tertium rei donatæ possessorem detur, quod in revocatione ob ingratitudinem eapropter non procedit, cum illa sit mere personalis.

*De reme-
dio L. 8.
C. de rev.
don.*

§. XXIX. Specialis causa revocandæ donationis est supervenientia liberorum: si scilicet is, qui liberos non habet, vel bona omnia, vel partem insignem donaverit, & postea liberos susceperit, ubi actio ad revocandam donationem integram

De Act. Ex
gram ipse concedit
gram. C. de revoc
em ille textus
conulit, tantum
nime practica e
res, cum favor li
indulta, in aliis
cum nemo liber
Cum aris 102. ff
quell. ad L. Si
seqq. Cæteri
natarum pos
nem revocand
resolutor. Ut
competere, Cu
§. XXX.
proprie non per
donatore prod
fiant, & hinc le
donation. L. fin.
quoad modum
nem absolvantur
donationis nom
attendendum hi
conventionis sub
nata in eventum
no accesserit, con
ta, cum stipulat
cessit, per sit.
illa non interveni
etiam iudicio ex L.
moy. tal. numer. 7.
instar legitimam re
ff. de Publ. in rem. ad.

gram ipsi conceditur, quæ sine dubio erit condictio ex *L. Si unquam 8. C. de revocand. donat.* Carpz. *P. 2. C. 12. d. 32.* Quamvis enim ille textus de donatione, quam patronus in libertum contulit, tantum loquatur, usu fori tamen & communi Dd. opinione practica ejus legis extensa est ad omnes alios donatores, cum favor liberorum, in quorum gratiam hæc revocatio indulta, in aliis parentibus æque militet, quam in patrono, cum nemo liberos suos extraneis postposuisse censeatur, vid. *L. Cum avus 102. ff. de condit. & demonstr.* de quo prolixè vid. Tiraquell. *ad L. Si unquam C. de revoc. donat. sub voc. libertus n. 41. & seqq.* Cæterum condictionem illam magis dari ad rerum donatarum possessionem repetendam, quam ad ipsam donationem revocandam, communis placuit, cum donatio ipso jure resolvatur. Unde quoque condictionem sine causa hoc casu competere, Cujac. *ad d. t. Cod.* recte monet.

§. XXX. Donationes MORTIS CAUSA huc quidem *De actio-* proprie non pertinent, cum nullum jus agendi validum vivo *ne ex do-* donatore producant, sed eo demum mortuo irrevocabiles *natione* fiant, & hinc legatis fere per omnia æquiparatae, §. 1. *Inst. de mort. C.* *donation. L. fin. C. de donat. mort. caus.* Interim tamen cum quoad modum contrahendi per promissionem & acceptationem absolvantur, non alienum hoc loco erit, actiones hujus donationis nomine competentes investigasse. Quapropter attendendum hic erit, an donatio mortis causa in terminis conventionis subsisterit; an vero donator insuper rem donatam in eventum mortis tradiderit? Priori casu, si stipulatio accesserit, contra heredem donatoris ex stipulatu agi poterit, cum stipulationis obligatio etiam ab heredibus incipere possit, per *tit. Cod. ut action. ab hered. & contra hered.* Si illa non intervenerit, hodie quidem *ex pacto*, sed jure nostro etiam *condictio ex Lege* dari posset, Perez. *ad tit. Cod. de donat. mort. caus. numer. 7.* Quod si vero res certa donata sit, ad instar legati etiam *rei vindicationem* ipsi tribuunt, per *L. 1. & 2. ff. de Publ. in rem. act.* Mynsing. *Dec. 7. Resp. 69. num. 3.* Lauterbach.

bach. *Disp. de mort. caus. donat. tb. 38.* Imo cum in effectu legatis æquiparetur hæc donatio, *L. ult. C. d. t.* hypothecariam actionem ipsi denegandam non puto. Posteriori casu si res a vivo donatore tradita sit, alia actione opus non habebit, sed re admissa aliis actionibus experietur, quæ alias rerum dominis competunt.

Qua actione illa donatio revocetur?

§. XXXI. Cum vero donatori huic pœnitendi licentia semper salva sit, & ita rem donatam jam traditam pro lubitu revocare possit, dabitur ipsi rei vindicatio, cum dominium per traditionem non nisi conditionaliter translatum, scil. nisi pœnituerit, vid. *L. 14. & 29. ff. de donat. mort. caus.* Bachov. *ad Treutl. Vol. 2. Disp. 19. tb. 9. lit. F. & G.* Imo si quantitas donata, & hæc consumpta sit, condictio sine causa locum habebit, *L. 19. 23. 24. ff. de mort. caus. donat.* Meier *Colleg. Argentorat. d. tit. tb. 15.*

De promissione dotis.

§. XXXII. Secunda species pacti legitimi occurrit in *L. Ad exactionem 6. C. de dotis promissione* : Ubi promissio dotis valida dicitur, quibuscunque verbis facta, sive scriptura accesserit aut stipulatio; sive non. Cum ergo nomen actionis ibi non exprimat, qua deficiente stipulatione experiendum sit, merito ad condictionem ex *d. L. 6.* ad dotem promissam consequendam recurritur. Nec hoc casu ad fictam stipulationem, quæ favore dotis subesse creditur, provocari potest; quod enim in *L. unic. prin. & §. 1. C. de Rei Uxor. actione* dicitur, actionem ex stipulatu semper locum habere, id ad casum non petendæ a promissore, sed repetendæ a marito dotis acceptæ pertinet. Quapropter minus provide asserit Bachov. *ad Tr. Vol. 1. D. 6. tb. 2. lit. D.* post *d. L. un. C. de R. U. A.* non magnum esse usum *L. 6. C. de dot. prom.* Longe enim alia dotis petendæ, quam repetendæ ratio est.

De Constituta Pecunia.

§. XXXIII. Et hæc illæ species sunt Pactorum legitimorum, quæ ex ipsis legibus civilibus dependent; verum cum & Edicta Prætoris Juris habeant autoritatem, ratione effectus ad pacta legitima referri debet (III.) pactum de constituta pecunia.

De Act. Ex C.
ria. Quamvis enim
prætoris referat
expropter quod
domini convenien
stanz pecunie in
sintum per simp
violasse *L. 1. ff. de*
a Prætor tribu
hoc pactum per
do resultantia
cta *L. 1. §. 5. &*
poterit, quam
cunia, quæ con
de constituta pec
tunt nihil aliud
actionem efficac
Hahn. ad *Wesentho*
L. 2. C. de Constit. P.
dici possit, cum
perit; Quia tam
cepit, inde & Præ
§. XXXIV.
libus, accenseri so
L. 17. §. 2. ff. de Pactis
ex pacto nasci actio
et reliquis pactis
nascatur actio
C. de Pactis
Impozet quæratu
ris traditione pe
sed amittas præto
non enim totum el
potuit, ut dominum
traditione tranca in

nia. Quamvis enim Constitutum ad contractus nominatos præteritos referat Zoësius *ad ff. Tit. de Constitut. Pecun. num. 3.* eapropter quod speciale nomen a Prætoribus habeat, & actionem nomini convenientem; appellatur enim expresse actio constitutæ pecuniæ in *L. 1. C. de Constit. Pecun.* attamen quia constitutum per simplex inicitur pactum, quod Prætor turpe censuit violasse *L. 1. ff. dict. tit.* deinde nec forma certa huic negotio a Prætoribus tributa, cum non tantum ad pecuniam debitam hoc pactum pertineat, sed ad omnia debita alia, ex pacto nudo resultantia, constitutum sit extensum, per *L. 2. C. d. t. juncta L. 1. §. 5. & 6. ff. eod.* Hinc nec nomen actionis aliud esse poterit, quam condictio ex edicto prætorio de constituta pecunia, quæ compendii causa actio (qualis omnis condictio est,) de constituta pecunia nominatur. Apparet exinde, constitutum nihil aliud esse, quam pactum a Prætoribus confirmatum, actionem efficacem vi illius confirmationis producens. vid. Hahn. *ad Wesenbec. Tit. de Constitut. Pecun. n. 4.* Quamvis post *L. 2. C. de Constit. Pecun.* etiam hoc pactum proprie legitimum dici possit, cum specialem assistentiam civilem per *d. L. 2.* receperit; Quia tamen originetenus confirmationem a Prætoribus accepit, inde & Prætorii pacti nomen retinuit.

§. XXXIV. IV. Pactis legitimis, autoritate prætoribus, accenseri solet Pactum hypothecæ: Expresse enim in *hypothecæ. L. 17. §. 2. ff. de Pactis* dicitur Jctus; In pignore jure honorario ex pacto nasci actionem. Dubium quidem est, qui fiat, cum ex reliquis pactis omnibus, sive a Lege, sive a Prætoribus confirmatis, nascatur actio tantum personalis, *arg. L. 3. ff. de O. & A. & L. 20. C. de Pactis*; quare ex pacto pignoris mox jus reale hypothecæ quæratore creditori, cum nec ipse contractus pignoris sine traditione perficiatur. Verum existimo, non vi pacti, sed autoritatis prætoribus illud Jus reale hypothecæ produci: non enim dubium est, sicuti in Legato autoritate legis effici potuit, ut dominium rei legatæ, mox in momento mortis, sine traditione transeat in Legatarium, per *L. 64. ff. de Furtis*, etiam

Prætozem efficere potuisse, ut vi confirmationis suæ jus reale hypothecæ per pactum nudum acquireretur creditori; Et hoc intuitu in *L. 1. pr. ff. de pignorat. act.* dicitur, quod *nuda conventionione* contrahatur pignus, etiam si traditum non sit. Conf. Bach. ad *part. 1. ff. Tit. de Pactis. Rubric. de pactis legitimis n. 6. pag. 576.* Hoc tamen singulare hic occurrit, quod Prætor hujus pacti legitimi nomine speciale, & quidem nominatam dederit actionem, scilicet Servianam & quasi Servianam, quæ hypothecaria vulgo appellatur. §. 7. *Inst. de Actionibus*, de qua inferius *Seç. 2. Membr. 5.*

De delatione juramenti.

§. XXXV. V. Ad Pacta Legitima a Prætoze confirmata referre solent JUS JURANDUM, in casu, si quis deferente adversario juraverit, ex quo juramento Prætor postea actionem concedit, qua nihil amplius quæritur, quam an juratum sit, per §. 11. *Inst. de Actionib.* Displicet quidem illa sententia Bachovio *cit. loc. n. 7.* quod actio hæc non ex pacto nascatur; sed potius exinde, quod juramentum inducat confessionem, & habeatur pro judicato, *L. 56. ff. de Re jud.* Ipsa vis tamen juramenti revera in conventionione præcedenti consistit; consentiunt enim inter se, alterum, si alter juraverit, velle hoc, quod juratum est, præstare. Ex qua conventionione postea nascitur illud assertum, quod juramentum habeat vim transactionis, transactione vero æquiparetur judicato, *L. 20. C. de transact.* Caterum Prætor non omne juramentum confirmavit, aut actionem inde dedit, sed tantum juramentum delatum. Ex juramenti ergo promissorii si agendum sit, ex Jure Canonico hoc repetendum est. vid. *infr. §. XLII.*

De pacto compromissorio.

§. XXXVI. VI. Huc referunt PACTUM COMPROMISSORIUM ex *L. Cum antea 5. C. de Recept. Arbitr.* ubi si partes nudo etiam pacto convenerint, se arbitrio alicujus stare velle, tunc sententia arbitri subsecuta, exinde actio & exceptio vi *dict. Leg. 5.* nascitur; Unde hoc pactum legitimum civile est, & non prætorium: Et quamvis hic iterum dissentiat Bachovius *d. l. num. 8.* eapropter quod hic actio concedatur ad

De Act. Ex C
ad instar judicati, si
dierum; atamen p
exillimo, cui Lex
lenti. Et cum e
d. l. j. vocetur ex
non & actio ex illo
dici possit?

§. XXXVII.
que certi casus, u
E. gr. Si res fu
etiam nudo pa
Ufuris. Parit
cto ad usuras ob
obtinere in licen
riam prætorum §.
argentariis accep
eapropter singula
latio accesserit, n
Quare ut usura ta
dictis Legibus op
gimus n. 9. pag. 5.

§. XXXVIII.
RATORIA, quibu
commissorium, A
in Lib. 18. ff. Pact
Ufuris; de quibus
tate non nascatur
tanta tantum sol
Quam actiones
sub pro commissor
ria emptoris ostende

§. XXXIX. Seq
dorum seu veterum
RENTIAM CONTR

ad instar judicati, si ad sententiam Arbitri accedat silentium 10. dierum; attamen principale fundamentum in pacto consistere existimo, cui Lex assistit perfecte, accedente illo 10. dierum silentio. Et cum exceptio, quæ ex sententia Arbitri nascitur, in *d. L. 5.* vocetur ex pacto, & non ex judicato, non video, quare non & actio ex illo pacto, cui Lex judicati effectum tribuit, nata dici possit?

§. XXXVII. VII. Ad pacta legitima civilia pertinent quæ certi casus, ubi USURÆ nudo pacto promissæ peti possunt, *De pacto usura-*
 E. gr. Si res fungibiles præter pecuniam mutuo dentur, usuræ *rum.*
 etiam nudo pacto promissæ præstandæ sunt. *L. Frumenti 12. C. de Usuris.* Pariter si a civitate quis mutuum acceperit, ex nudo pacto ad usuras obligatur, *L. etiam ex nudo 30. ff. de Usuris.* Idem obtinet in fœnore nautico per nudum pactum promisso, *L. Periculi pretium 5. §. 1. ff. de nautic. fœn.* Quod etiam in mutuo ab argentariis accepto procedit, per *Nov. 136. c. 4.* Et hi casus omnes eapropter singulares sunt, quia alias usuræ in mutuo, nisi stipulatio accesserit, non debentur, *d. Nov. 136. c. 4. L. 3. C. de Usuris.* Quare ut usuræ tali pacto promissæ peti possint, conditione ex dictis Legibus opus est, vid. Bachov. *ad 1. part. ff. Tit. de Pactis legitimis n. 9. pag. 577.*

§. XXXVIII. Cæterum dantur & Pacta legitima LIBE- *De pactis liberato-*
 RATORIA, quibus ipso jure tollitur obligatio. Ex. gr. Pactum *riis.*
 commissorium, Additionis in diem, de quibus speciales tituli in *Libr. 18. ff.* Pacta super delicto privato, *L. 11. §. 1. in fin. ff. de Injuriis;* de quibus vid. Bachov. *cit. loc. pag. 578.* Verum cum exinde non nascatur actio, sed exceptio, nos vero de actione inquirenda tantum solliciti simus, illa pacta liberatoria mittimus. Quæ autem actiones competant ad repetendam rem venditam sub pacto commissorio, vel additionis in diem, infra in materia emptionis ostendetur.

§. XXXIX. Sequitur altera species pactorum non nu- *De pactis contra-*
 dorum seu vestitorum, quæ pro adminiculo habent COHÆ- *ctui adje-*
 RENTIAM CONTRACTUS, & eapropter pacta adjecta *ctis.*

appellantur: cum enim pacta dent legem contractui per *L. 7. §. 5. vers. Idem ff. de pact.* adeo ut ipsi contractui inesse dicantur, si in continenti adjiciantur, inde actionem ex contractu formare s. informare dicuntur, *d. L. 7. §. 5. princ. ff. de pact.* Quapropter eadem ex tali pacto nascitur actio, quæ ex ipso contractu, pariter quam si paciscens ex natura contractus obligaretur ad illud præstandum, quod contrahendo promisit. Cum vero hic varias forment differentias, distinguantque casus; an pacta contractui b. f. aut stricti juris; an ex intervallo, aut in continenti; an circa substantialia vel ejus adminicula adjecta, & an quid addant vel detrahant, de quibus singulis accuratissime agit *Frantz. Comm. ff. tit. de pact.* nos operæ pretium non æstimamus in illa prolixius inquirere, cum in foro notum sit, omne pactum serio & deliberato initum stipulationis vim habere, & validam producere actionem, etiamsi ex intervallo adjiciatur, de quo dictum est in *Usu modern. ff. tit. de pactis §. 3. & 4.*

*De pactis
traditioni
adjec-
tis.*

§. XL. Tertia species pactorum vestitorum est, si ipsi rerum TRADITIONI pactum fuerit adjectum: quicquid enim traditione conventum, illud pro valido reputatur. *L. 48. ff. de Pactis.* Ratio, quia qui tradit, adhuc dominus rei est, & hinc rei suæ legem dicere potest, quam velit. *Conf. L. ult. C. de pactis int. emtor. & vendit.* Hoc vero in casu, si contractus nominatus præcipue consensualis præcedat, exigo, ut alter consentiat, cui jam jus ad rem ex contractu præcedente quæsitum est, quo compellere alterum poterat ad tradendum. In contractibus vero innominatis (idem esse puto in realibus contractibus nominatis, quia hic ex consensu nondum valida adest obligatio,) pro lubitu tradens legem rei suæ dicere potest, cum ob facultatem pœnitendi penitus a contractu resilire possit; Idem ergo & ipse facere potuit, si alter conditionem rei adjectam acceptare recuset: unde ex hoc pacto traditioni adjecto actio præscriptis verbis nascitur, per *L. 6. C. de Permutat.* *Conf. Bachov. ad part. 1. ff. Tit. de Pactis adjectis*

De Act. Ex C
n. 1. pag. 77. Ubi
ita illa traditioni a
dicitur applicari p
§. XLII. T
no cognitio, add
70 vestitum:
est, cum certum
bui, quam nud
risjurandi 7. pr.
tione jurisjura
non est exten
te juramento
ras, si liberus
de Fidei. ut in
pactis, pari mo
legitima, & ob
tum hoc verbis
ratarum operar
referri solet, pr
per *L. 13. princ.*
nisi in casu, ubi
eod. Quamvis
pactum legitim
munitum. Si
sine juramento s
urgeri solet exem
veses vendit. ubi
sistentur. Ver
Viterii Imperato
commune habet;
sed de contractu ra
firmetur, unde tali
minorem instituitur
§. XLII. Quæ

n. s. pag. 587. Ubi tamen in solis contractibus innominatis pacta illa traditioni adjecta tantæ efficacis reputat, quod modo jam dicto explicari potest.

§. XLI. Tribus illis speciebus vestiti pacti Jure Romano cognitis, addunt quartam, scilicet pactum JURAMENTO vestitum: quod adminiculum jure civili cognitum non est, cum certum sit, non majorem efficaciam juramento tribui, quam nudo pacto. Ob stare quidem videtur *L. Ut jurisjurandi 7. pr. ff. de Oper. Libert.* ubi de contrahenda obligatione jurisjurandi agitur. Sed hoc ultra casum ibi expressum non est extendendum, quando scilicet libertus patrono mediante juramento promisit operas. Unde qui jurato promisit operas, si libertus non sit, ea propter non obligatur. *L. 56. pr. ff. de Fidej.* ut inde hæc juramenti species merito legitima dici possit, pari modo, quo pacta quædam ex assistentia Legis fiunt legitima, & obligandi vim consequuntur. Et cum juramentum hoc verbis exigatur & præstetur, hæc ipsa obligatio juratarum operarum ad verbalem obligationem a quibusdam referri solet, præsertim cum acceptilatione iterum tollatur, per *L. 13. princ. ff. de Acceptilationib.* Quæ alibi non obtinet nisi in casu, ubi adest obligatio verbis contracta. *L. 8. §. 3. ff. eod.* Quamvis Juri convenientius videatur, si hoc juratum pactum legitimum esse dicam, siue speciali Legis assistentia munitum. Si enim stipulatio operarum adest, hæc etiam sine juramento subsisteret. Porro pro auctoritate jurisjurandi urgeri solet exemplum ex *Auth. Sacramenta Puberum C. si adversus vendit.* ubi contractus minorum juramento confirmati sustinentur. Verum illa Authentica non Justiniani est, sed Friderici Imperatoris, ideoque cum Jure Justiniano nihil commune habet; nec ibi de nova actione producenda agitur, sed de contractu tantum confirmando, ne ex capite ætatis infirmetur, unde tali casu ex ipso contractu oriunda actio contra minorem instituitur.

§. XLII. Quapropter certum remanet, Jure Romano Ex juramento

promissorio non jure Civ. sed Canon. datur actio.

Qualis actio ex juramento datur?

Scriptura an vestiat pacta?

pacta juramento non vestiri, nec alias ex juramento promissorio actionem nasci, (excepto tantum casu delati juramenti, de quo in §. XXXV. dictum, quamvis hoc ad promissorium non pertineat,) sed omnem efficaciam agendi ex juramento Juri Canonico deberi, quod pro fundamento supponit regulam: Omne juramentum, quod citra dispendium salutis æternæ servari potest, servandum esse. *Cap. Quamvis 2. de Pactis in 6to Cap. Cum contingat 28. X. de jurejurando.* Ubi in dicto *Cap. Quamvis.* solennis illa materia pacti successorii occurrit, quod quamvis jure Romano penitus sit improbatum, *L. 15. & fin. C. de pactis,* hoc tamen juramento accedente, jure Canonico sustineatur. vid. *supr. §. XXI.* Quam jurisjurandi efficaciam mores Germaniæ eo facilius recepere, cum & nudo pacto obligationis vim tribuant.

§. XLIII. Quæ actio autem ex juramento promissorio nascatur, rarius exponunt Doctores. Actio enim in factum ex jurejurando ad hunc casum non pertinet; sed ad casum delati juramenti. Quare existimo conditionem ex canone hic admittendam esse, ad instar conditionis ex lege *arg. L. unic. ff. de condict. ex Lege.* Cum enim per canones, sive de jure Canonico generaliter illa efficacia juramento tributa, nec actionis nomen expressum, conditione ex canone vel capitulo opus erit. Quamvis non negem, & hic implorationem officii Judicis, quam vulgo etiam actionem in factum vocant, locum habere posse, ad quæ remedia generalia semper in casu concurrentis æquitatis recurri solet: sed condictio illa ex canone magis specificam actionem designat.

§. XLIV. Quinto ad vestimenta pactorum referre solent SCRIPTURAM, ita ut ex pactis in scripturam redactis valida nascatur obligatio & actio. Verum id juri nostro conveniens non est; Idem enim hic valet, quod ore prolatum, quam quod literis consignatum, *L. non figura 38. ff. de Oblig. & Act.* Et scriptura in dubio probationis tantum gratia accessisse præsumitur, *L. 4. ff. de pignor. L. 5. Transact.* Jam vero nil

nil quicquam in obligationis, an p
tur, *L. r. C. de
actis, quod pro
hac solenniter
C. de contrab. ff.
id procedit in
an stipulatio in
pro instrumen
que stipulatio
præsumi sole
intercesisse
pactum ob lo
mus. heteri
consolidandus
formam a legi
accensetur: i
aliquid, sed cor
inferius dicend
& seq.*

§. XLV.
mentum, quod
exemplum const
liquis promiseri
victurum; qu
L. §. 1. in fin. ff. a
put, jam valida
incipium, pollic
Bartol. ad
ctum est, cum
tinet, remine a
speciatim prom
ges, sed eo nam c
re; quia inde veni

nil quicquam interesse poterit quoad effectum producendæ obligationis, an per testes, an per instrumenta aliquid probeatur, *L. 15. C. de Fid. Instrument.* Et quamvis si instrumentum adsit, quod promissionis mentionem facit, jura præsumant, hanc solenniter factam esse, scilicet prævia stipulatione, *L. 1. C. de contrab. stipul. §. 11. & 16. Instit. de inutil. stipul.* attamen id procedit in casu, ubi non constabat, an nudum pactum, an stipulatio intercessisset, ubi ob præsumtionem solennitatis pro instrumento militantem promissio solennis, & ita quoque stipulatio supponitur, sicut & alias semper via validior præsumi solet. Nos vero agimus de casu, ubi constat, nudum intercessisse pactum, & hoc in scripturam esse redactum; & hoc pactum ob solius scripturæ accessionem validius esse negamus. Interim cum hoc pacto in scripturam redacto non confundendus est contractus literarius, utpote, qui specialem formam a legibus accepit, & inde contractibus nominatis accensetur: ut taceam, in contractu literario non pactum aliquod, sed contractum mutui præcedentem supponi, de quo inferius dicendum. *Conf. Caut. Contract. Sect. 2. cap. 7. §. 51. & seqq.*

§. XLV. Habent adhuc Doctores sextum Pacti vestimentum, quod vocant REI vel FACTI PRINCIPIUM: cuius exemplum constituunt in POLLICITATIONE, si nimirum aliquis promiserit Reipubl. se in gratiam ejus opus aliquod exstructurum; quo casu ex simplici promissione non obligatur, *L. 1. §. 1. in fin. ff. de Pollicitas.* Quod si vero opus facere cœperit, jam valida adest obligatio *dict. L. 1. §. 2.* Ut hinc facti principium, pollicitationi conciliet effectum obligationis & actionis, Bartol. *ad L. 7. ff. de pactis.* Verum pollicitatio pactum non est, cum nudam promissionem tantum unius contineat, a nemine acceptatam, *L. 3. pr. ff. de pollicitat.* Unde speciatim huic promissioni ob favorem publicum assistunt leges, sed eo tantum casu, si vel promittens opus cœperit facere; quia inde constat de certo se obligandi proposito; vel

si ob causam præcedentem facta promissio, *L. 1. §. 1. & L. 3. pr. ff. d. tit.* Quapropter cum diversa a pactis indole gaudeat pollicitatio, de quo plur. vid. Albert. Alderis. *de Contract. Symbol. T. 1. c. 2. n. 14. seq.* ne quidem pactis legitimis, quibus tamen quam proxime accedit, annumeranda, sed pro implemento pollicitationis simplex imploratio officii judicis adhibenda, quod & innuit Jctus in *L. 8. ff. de pollicitation.* ubi ad judicium cognitionem pollicitationes pertinere dicit. Quamvis alii in pollicitationibus supponant tacitam Reipublicæ acceptationem, Gomez. *Tom. 2. Variar. Resolut. cap. 9. num. 1.* aut leges loco Reipublicæ, cui facta est pollicitatio, illam acceptare, vel pro acceptata habere, Johann. de Lugo *de Just. & Jur. Disput. 23. Sect. 1. num. 40.* Verum non quadrat hoc Juris Romani principis, cum alioqui ex sola pollicitatione danda foret actio, quod tamen fallere, antea dictum est. Conf. Meier. *Colleg. Argent. Tit. de Pollicitat.*

De obligatione ex voto.

§. XLVI. Occasione pollicitationis etiam de obligatione ex voto oriunda paucis dicendum. Hac de re Ulpianus ita respondit: Si quis rem aliquam voverit, voto obligatur, *L. 2. ff. de pollicit.* Ut autem votum factum esse dicatur, tria hæc conjunctim requirunt, deliberationem, propositum, & promissionem, ex qua demum obligatio nascitur, Petr. Gregor. *Partit. Juris Canon. Lib. 3. tit. de voto cap. 1.* Deliberatio supponit in vovente iudicium: Propositum voventis voluntatem & intentionem respicit: Sola enim verba de vovendo non sufficiunt, Bonacin. *Theol. moral. Disp. 4. ad præcept. decal. 2. quest. 2. P. I. num. 7.* Promissio autem requiritur, ut constet, propositum vovendi nondum inducere obligationem, nisi ipsa promissio DEO facta sit, *C. 3. X. de vot.* Laymann. *Theolog. Moral. Lib. 4. cap. 1.* Quamvis fatear, externam promissionem non respectu fori poli, sed fori soli tantum necessariam esse, scilicet ut constet judici, votum revera factum fuisse; Quod si de hoc constet, aderit obligatio juxta Ulpianum in *d. L. 2.* quæ ipsa sine actione esse nequit; Qualis vero illa actio sit,

DE ACT.
 sit, expellum
 quod de pollic
 obicit illu
 in C. X. de P
 voventem, ut
 nemel nata,
 Gibalin. Scien
 & seqq. Dom
 violat votum
 sicuti conte
 Matrim. Lib
 cipiis juris
 committit
 bium, licet
 de votis V
 materia voti
 & quid occal
 Maria Novari
 397. & 450.
 De Int
 Nam huc us
 An conventi
 nati sine vestiti
 ordinem descen
 oriantur et conve
 contractus habent
 sua sponte flun.

fit, expressum ab Ulpiano non est: Ergo idem hic obtinebit, quod de pollicitatione dictum antea. Et si ullibi, certe hic obtinebit illud, quod de pactorum observantia dixit Pontifex in *C. 1. X. de Pact.* Censura Ecclesiastica compellendum esse voventem, ut votum servet. Cæterum an obligatio ex votis semel nata, auctoritate superioris irritari possit, vid. Joseph. Gibalin. *Scient. Canon. & Hieropolit. Tom. 1. Lib. 2. cap. 3. n. 87. & seqq.* Domin. a Soto *de Just. & Jur. Lib. 6.* Sed quod is, qui violat votum, quod millies renovavit, semel tantum peccet, sicuti contendit Gibalin. *d. l. Lib. 8. princ. 5. n. 7.* Sanchetz. *de Matrim. Lib. 7. Diss. 27. n. 25.* vix admittendum: Sane ex principiis juris nostri, toties quisque delinquit, quoties in legem committit; sicuti hoc quoad satisfactionem civilem extra dubium, licet pœna criminalis sæpius eadem maneat. Plura de Votis Votorumque commutationibus, & qua ratione materia voti surrogatæ priori proportionata esse debeat, & quid occasione Jubilei hic liceat, prolixè proposuit Joan. Maria Novarius in *Tract. de Elect. & variat. fori Respons. 98. n. 307. & 450.*

MEMBRUM IV.

*De Investigandis & distinguen-
dis Contractibus.*

§. I.

Actum huc usque in Membro præcedenti de actionibus *Connexiõ.* ex conventionione simplici oriundis, h. e. quæ ex pactis sive nudis, sive vestitis dantur, nec ex præcedente quodam contractu ordinario descendunt: Sequuntur jam actiones illæ, quæ oriuntur ex conventionibus formatis, seu quæ indolem veri contractus habent, ex quibus contractibus postea jus agendi sua sponte fluit. Et hi contractus eo accuratius distingvendi,

H

quo